

GEÇMİŞE İBRETLE GELECEĞE FERASETLE BAKALIM (MUHARREM, HİCRET VE AŞURE)

YAZAR: ALİ AYKAÇ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الْحُبُّ
فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ

Allah'ın en çok sevdiği amel, Allah için sevmek ve
Allah için buğz etmektir.

Müslim, Sıyâm, 196.

iletişim : (0)541 934 3778

daha fazlası için: www.aliaykac.com

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللّٰهِ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ

Hamd, zamanları ve mekânları anlam yükleyerek var eden, ayları sırlarla dokuyan ve her anı kuluna bir uyanış vesilesi kılan **Allah'a** ﷺ mahsustur. **Salât ve selâm**, zamanın ruhunu okuyarak insanlığa istikamet çizen, hicretiyle yalnızca coğrafya değil gönül haritalarını da değiştiren **Peygamber Efendimiz** ﷺ'e, onun ehl-i beytine ve kıyamete dek onun izinden giden müminlerin üzerine olsun.

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

Kamerî takvimin ilk ayı olan Muharrem, hicrî yılın başlangıcını simgeler. **Hicrî takvim ise**, Müslümanların kullandığı ve **Peygamber Efendimiz** ﷺ'in **Mekke'den Medine'ye hicret ettiği yıl esas alınarak** Hz. Ömer (r.a.) döneminde oluşturulmuş bir zaman sistemidir. Bu yönüyle **Muharrem ayı**, yalnızca bir **takvim değişikliğini** değil; aynı zamanda **hicretin ruhunu hatırlatan**, kalpte **yeni bir başlangıç yapma çağrısı** taşıyan özel bir dönemdir. **Hicretin bir dönüm noktası oluşu**, görünürde yalnızca bir 'göç' olmanın ötesinde; aslında **karanlığın içinden doğan bir umut ve aydınlığa doğru atılan bilinçli adımların hikmetini** bizlere öğretmektedir. Bu nedenle Muharrem ayı, her yıl yeniden yapılan bir **iç muhasebe**, bir **vicdan yolculuğu** ve **hakikatle bağları tazeleme vesilesi** olmalıdır.

Muharrem, Kuran'da adı geçmeyen; ama **haram aylardan biri** olarak saygınlık kazanan bir aydır. Bu kutsiyet, niyetimizi köreltmeyen; aksine barışa, teslime, teslimiyete

çağırın bir uyarıdır. Tarih sadece olanı değil, **olması gerekeni de hatırlatır**. Her Muharrem ayı, bize sadece Hicrî yılın başlangıcını değil, aynı zamanda **imanın istikametini, izzetin ve iz'anın muhasebesini fısıldar**. Zira Hicret, bir coğrafya değişiminden çok daha fazlasıdır; o, **hakki yaşatma davasında, nefsin ve toplumsal baskıların zincirlerinden sıyrılma kararlılığıdır**. Muharrem ayı, işte bu ruhun, bu ahlâkın zamanla buluşmuş hâlidir. **Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:**

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ
يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ

“Şüphesiz Allah katında ayların sayısı, gökleri ve yeri yarattığı günden beri Allah'ın kitabında on iki aydır. Bunlardan dördü haram aylardır.”¹

Dört haram aydan biri olan Muharrem, yalnızca savaşın yasaklandığı bir dönem değil; aynı zamanda kalbin de silahlarını bırakmaya, kin ve öfke gibi yıpratıcı duygulardan arınmaya davet edildiği mübarek bir zamandır. Bu ay, müminin nefsinde dönüp kendini sorguladığı; kalbini arındırıp özüne yaklaştığı bir tefekkür mevsimidir. Çünkü haram ayların hikmeti, sadece dış çatışmaları durdurmak değil; içsel mücadeleye alan açmak, insanın kendi karanlık yönleriyle yüzleşmesini sağlamaktır.

¹ *Tevbe, 9/36.*

Zaman, sadece geçip giden bir akış değildir; aynı zamanda Allah'ın ﷺ kullarına sunduğu bir tefekkür fırsatıdır. Bu nedenle Muharrem ayı, tarih boyunca yalnızca takvimsel bir başlangıç olmamış; ümmetin zihninde ve kalbinde derin izler bırakan olaylara da ev sahipliği yapmıştır.

Hicret, İslam tarihinde sadece önemli bir olay değil, aynı zamanda imanı uğruna her şeyi göze alabilen müminlerin örnek davranışdır. Zulme boyun eğmeyip sabırla direnen, kardeşliği ve paylaşmayı hayatının merkezine alan bir toplumun doğuşudur. Bu yüzden **Hz. Ömer (r.a.)**, hicreti sadece bir yolculuk olarak görmemiş; onu takvimin başlangıcı yaparak, Müslümanlar için yeni bir hayatın başlangıç noktası kabul etmiştir.

Hicret, sadece Mekke'den Medine'ye yapılan yolculuk değil, yanlışlardan hakikate doğru yapılan manevî bir göçtür. Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurur: ***“Fitne zamanında yapılan ibadet, bana yapılan bir hicret gibidir.”***²

Peygamber Efendimiz ﷺ'in bu mübarek sözü, zamanların en çalkantılı dönemlerinde dahi **ibadete sarılmanın ne denli kıymetli** olduğunu bizlere hatırlatır. Zira bugün, **fitnenin her yeri sardığı**, hak ile bâtılın birbirine karıştığı, helal ve haramın

² Müslim, Fiten, 18. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْعِبَادَةُ فِي الْهَجْرِ كَهَجْرَةِ إِلَيَّ .

bilinçli olarak bulanıklaştırıldığı bir çağda yaşıyoruz. İşte böyle bir ortamda **ibadetine sadakatle devam eden, iffetine sahip çıkan, helal-haram çizgisini titizlikle gözeten bir mümin; adeta Mekke'den Medine'ye hicret eden sahâbîler gibi bir ruh hâliyle yürümektedir.** Bu çağda inancını korumak, yalnızca ibadet değil; aynı zamanda **bir duruş, bir hicret bilincidir.** Bu da bize gösteriyor ki **hicret**, sadece bir coğrafyanın değil, bazen bir niyetin, bir tavrın ve bir duruluğun adıdır.

Hicreti doğru anlamak, onun ruhunu kavramakla mümkündür. Eğer bu ruh kaybedilirse, İslam sadece şekillerden ibaret bir ritüeller dinine dönüşür. **Ama hicretin ruhu diri tutulursa, İslam her çağda bir dirilişin ve yeniden doğuşun öncüsü olur.** Bu yüzden hicret, biz Müslümanlar için sadece geçmişte yaşanmış bir olay değil; **bugünü inşa eden ve yarına yön veren bir hayat dersidir.**

Peygamber Efendimiz ﷺ, Hicret'e yalnızca Hz. Ebû Bekir ile değil; tevhidin yüküyle, adaletin davasıyla ve sabrın gücüyle yola çıktı. Bu yürüyüş, bir şehirden başka bir şehre değil; zulmetten nura, baskıdan özgürlüğe, inkârdan imana bir geçişti. **Mekke'nin karanlığına karşı Medine'nin nurunu tercih etmek,** hayatın konforunu değil, hakikatin izzetini seçmekti. İşte **Muharrem ayı,** bizlere bu tercihleri hatırlatır: **Zillete razı olmaktansa, izzetle yola çıkmayı göze alabilmek.**

Hicretin ardından Medine'ye yerleşen Resûlullah ﷺ, Yahudilerin Aşûre gününde oruç tuttıklarını görünce, **“Bu gün Mûsâ'nın kurtulduğu gündür, biz Mûsâ'ya sizden daha yakınız.”** buyurmuş ve bugün de oruç tutmayı teşvik etmiştir. Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurur: **“Ramazan'dan sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı Muharrem'de tutulan oruçtur.”**³

Bu hadisin satır aralarında Muharrem'in yalnızca bir takvim başlangıcı değil, **ahlâkî bir sıçrama noktası olduğunu görürüz.** Çünkü Aşûre günü, Hz. Nuh'un tufandan kurtuluşunu; Hz. Musa'nın Firavun zulmünden selamete erişini; Hz. İbrahim'in ateşten çıkışını; Hz. Hüseyin'in şehadetini barındırır. Her biri ayrı bir **imtihan, her biri ayrı bir kurtuluş kıssasıdır.**

Aşûre, yalnızca tarihî bir gün değil, **ümmetin ortak hafızasında yanan bir kıvılcımdır.** Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in şehadetiyle yanan bu kıvılcım, **adaletsizlik karşısında susanların değil, zalime karşı konuşanların kıyamını temsil eder.** Bu yönüyle Aşûre, ümmetin vicdanıdır. Duyarsızlaşan kalplerin silkelene vaktidir.

³ Müslim, *Siyâm*, 202. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ.

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurur: **“Aşûre günü orucunun, geçmiş senenin günahlarına kefaret olacağını Allah’tan ﷻ umarım.”**⁴

Bu hadis, Aşûre gününün sıradan bir tarih olmadığını; ruhen arınmanın, ilahi rahmete yaklaşmanın bir vesilesi olduğunu gösterir. Ancak **bugünün özünü yalnızca oruçla sınırlamak**, onun tarihsel, manevi ve ahlaki boyutunu daraltmak olur. **Farklılıklar arasında vahdetin mümkün olduğunu**; zenginliğin bir araya gelişte yattığını hatırlatır bize.

Bugün Kerbelâ’nın sembolize ettiği o **zulme karşı duruş**, kimi zaman mezhepçi bir bakışa indirgenmekte, Aşûre günü sadece matem ekseninde anılmaktadır. Oysa Hz. Hüseyin’in şehadeti, sadece bir acı değil; **adalet uğruna feda edilen bir hayatın kıyamıdır**. Bu nedenle Müslüman, yas tutmaktan ziyade Hz. Hüseyin’in **temsil ettiği hakikate sadakat göstermelidir**. Hz. Hüseyin’in susuz bırakıldığı çöl, bugün vicdanların susuz bırakıldığı modern çöllerle eşleşmektedir. **Zulüm, şekil değiştirse de devam ediyor**.

İşte tam bu noktada, hicretin bugünkü anlamını sorgulamak gerekir. **Acaba biz de zamanın karanlığından aydınlığa hicret edebiliyor muyuz?** Hakikatin çağrısına kulak verebiliyor muyuz? Öfkeye, cehalete, adaletsizliğe,

⁴ Müslim, Sıyâm, 196. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : صِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ، إِنِّي أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ

bencilliğe karşı bir hicret başlatabiliyor muyuz? **Hicret, sadece bedensel olarak bir mekândan başka bir mekâna göçmek değil; zihinsel, ahlaki ve kültürel bir yenilenme çağrısıdır.** Muharrem ayında hatırlamamız gereken en büyük hakikat budur: **Zaman geçer, takvim yaprakları değişir ama hakikat, yani gerçekler, doğrular hep sabit kalır. O hakikati anlayan, kavrayan ve yaşamına yansıtan kişiler ise gerçek anlamda kazançlı olanlardır.**

Her hicret, ardında bir terk ediş ve önünde bir meçhul taşır. **Terk edilen şey yalnızca bir şehir ya da ev değildir; aynı zamanda alışkanlıklardır, atalettir, zulme boyun eğmişliğin konforudur.** Medine'ye hicret eden Müslümanlar, yalnızca yer değiştirmediler; **inançlarının gereği olan bir tavır ortaya koydular.** Bugün ise hicretin anlamı daha çok **ruhen bir kopuş, ahlâken bir dönüş** halini almıştır. Kul, kötülüğe meyilli yönlerinden hicret edebiliyor mu? Nefsin hırs, tamah ve kibir çukurundan kendini çekip alabiliyor mu? Eğer edemiyorsa, **hicret sadece tarihte kalan bir menzil olur; oysa olması gereken, her müminin iç dünyasında diri tutulan bir yürüyüştür.** Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“İman eden, hicret eden ve Allah ﷻ yolunda cihat edenler...”⁵

⁵ Bakara, 2/218.

Hicret, imanı ciddiye almanın ve bedelini göze almanın adıdır. Modern zamanlarda ise bu bedel; yalnızlaşmak, dışlanmak, maddi kayıplara uğramak ya da sırf hakikati savunduğu için hor görülme olabilir. Ancak **hakikatin değeri, onu korumak için ödenen bedelle ölçülür.** Müminin hicreti ne kadar samimi ve sahipsizse, onun Allah katındaki karşılığı da o kadar yücedir. Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurur: **“Allah’ın ﷻ en çok sevdiği amel, Allah ﷻ için sevmek ve Allah ﷻ için buğz etmektir.”**⁶

Bu hadis-i şerifin ışığında Kerbelâ’nın bir tarafında **adalet, erdem ve sadakat**; diğer tarafında **zulüm, dünyevî ihtiras ve hıyanet** vardır. Günümüzde de adaletin yanında durmak ve batıla karşı tavır koymak, Hüseyince bir duruş sergilemektir. Herhangi bir mevkide, makamda, okulda, ailede ya da cemiyette zulme sessiz kalan bir mümin, Kerbelâ’dan ne öğrenmiş olabilir?

Muharrem ayı, sadece tarihten ibret almayı değil, bugünü inşa etmeyi öğretir. Bugünün Kerbelâ’sı, Filistin’de bombalar altında kalan çocukların bakışlarında; adaletsizliğe uğramış coğrafyaların sessiz çığlığında gizlidir. Bugünün hicreti ise, hayatı zulme alkış tutmadan yaşama çabasında, **modern câhiliyeye karşı bilinçli bir yaşamı tercih etme iradesindedir.**

⁶ Müslim, Sıyâm, 196. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ

Muharrem ayı bizlere zamanı, hicreti, şهادeti ve adaleti yeniden düşünmemiz gerektiğini haykırır. **Zamanı doğru okumayanlar, tarihin acılarını tekrar eder.** Hicreti yalnızca geçmişte yaşanmış bir göç, Aşûre'yi sadece geleneksel bir yemek, Kerbelâ'yı da sadece bir yas günü olarak gören zihinler; hakikatin çağrısını duyamaz hâle gelirler. Oysaki bu ay, kalplerimize takvânın ne olduğunu fısıldayan bir öğreti gibidir. **Muharrem; bir hatırlayış, bir uyanış, bir silkinış zamanıdır. Hicretle başlayan o kutlu yürüyüşü anlamayanlar, Kerbelâ'da sergilenen izzetli duruşu da kavrayamazlar.**

Unutmayalım ki, **bizler için hicret hâlâ sürüyor.** Sadece coğrafya değil, fikirler, ahlaklar, tercihler değişiyor. Zulüm şekil değiştiriyor; ama ruhunu kaybetmiyor. **Kerbelâ hâlâ yaşanıyor; sadece şekli değişmiş rollerle, başka kisvelerle karşımıza çıkıyor.** Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurur: ***“Müslümanların derdiyle dertlenmeyen onlardan değildir.”***

7

Bu hadis-i şerifin gölgesinde bir kez daha kendimizi sorgulamamız gerekiyor: **Zamanın ve ümmetin derdiyle dertleniyor muyuz? Hicret edecek neyimiz kaldı? Aşûre'mizin içinde ne taşıyoruz? Hüseyince bir duruşa ne kadar yakınız?**

⁷ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 12/449. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ لَمْ يَهْتَمَّ

بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ

İşte bu soruların cevabı, sadece bireysel değil; toplumsal olarak, ümmet olarak akıbetimizi de belirleyecektir. Muharrem ayı, hicretle başlayan bu kutlu yolculuğu her yıl hatırlatmak için gelir. Bu sefer kapıyı sadece açmakla kalmayalım; içeri buyur edelim. Muharrem'i içimize alalım. Hicreti yaşayalım. Aşûre'nin hakikatini pişirelim. Ve Kerbelâ'yı bir ibret, bir ayna gibi kalbimizde taşıyalım.

Allah'ım! Bizleri hicreti sadece bir tarih olarak değil, Müslümanların diriliş çağrısı olarak görenlerden eyle. **İman uğruna yurdunu, sevdiklerini, konforunu terk eden kullarının izinden gidebilmeyi bizlere de lütfeyle. Tehlike ve zorluk anımızda Sevr Mağarası'ndaki sükûneti, Medine'deki Ensar ve Muhacirin kardeşliğini, her şeyini paylaşan Ensar'ın cömertliğini yüreklerimize nakşeyle. Ya Rabbi!** Bizi, zulmü reddeden, bâtıla boyun eğmeyen, **Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in yanında durabilecek bir vicdana sahip olanlardan eyle. Günahlarla aramıza hicret mesafesi koymayı, nefsimizin davetine karşı hicret şuuruyla direnebilmeyi ihsan eyle!**

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الفاتحه